

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО

МОСКОВ ВАСИЛЬ АНАТОЛІЙОВИЧ

УДК 377.3.016:004.09 (043.3)

**ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ БУДІВЕЛЬНОГО ПРОФІЛЮ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

**Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук**

Вінниця – 2017

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, професор **Кадемія Майя Юхимівна**, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті, завідувач.

Офіційні опоненти: **Литвин Андрій Вікторович**, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності;
Величко Неля Олександрівна, кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, завідувач інформаційно-аналітичним, редакційно-видавничим сектором навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Вінницькій області

Захист відбудеться «21» листопада 2017 р. о 14 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32) та на сайті університету за адресою www.vspu.edu.ua.

Автореферат розісланий «20» жовтня 2017 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

проф. Коломієць А. М.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Кардинальні перетворення і зміни в соціально-економічній сфері, процеси глобалізації та інтеграції суспільства породжують перед професійною освітою проблему підготовки фахівців нової генерації, здатних до швидкої адаптації в умовах науково-технічного прогресу та реформ, що постійно відбуваються у світовій та вітчизняній економіці. Нинішньому суспільству потрібні мобільні висококваліфіковані робітники, які володіють сучасними технологіями своєї спеціальності і не тільки розуміють сутність професійних та економічних проблем на основі одержаних знань, а й уміють ефективно вирішувати їх практично. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є запровадження компетентнісного підходу як концептуальної основи оновлення змісту, форм і методів навчання майбутніх кваліфікованих робітників, що полягає у зміщенні кінцевої мети освіти зі знань на компетентності. Відповідно до цього змінюються й підходи до оцінювання результатів навчання. Ці зміни знаходять віддзеркалення в нових державних освітніх стандартах у вигляді кваліфікаційних вимог до підготовки й професійної діяльності фахівців та є могутнім стимулом оновлення змісту, методів, засобів і форм професійної освіти.

Проблему підвищення якості професійної освіти аналізували неодноразово, проте й нині підготовка майбутнього кваліфікованого робітника будівельного профілю не завжди відповідає вимогам часу та потребує вдосконалення.

Основні аспекти розвитку професійної освіти України детально аналізувалися в наукових працях Г. Гребенюка, Р. Гуревича, Т. Десятова, І. Зязюна, Я. Камінецького, В. Кременя, Л. Лелик, І. Лікарчука, Л. Лук'янової, Н. Ничкало, С. Ніколаєнка, Н. Падун, В. Паржницького, В. Радкевич, В. Скульської, Л. Шевчук та ін.; проблемі формування економічної компетентності присвятили низку праць вітчизняні й зарубіжні науковці: О. Ануфрієва, О. Падалка, Г. Дмитренко, В. Саюк, Т. Бурлаєнко, К. Тушко, Н. Овсюк, В. Дивак, О. Камишанченко, В. Костюк, В. Лозова, В. Мадзігон, Л. Максимова, В. Луговий, Н. Пасічник, І. Прокопенко, Ж. Шепелева, О. Шпак та ін.; умови та проблеми розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників досліджували М. Бирка, Р. Брик, А. Вербицький, Н. Вінник, С. Герасіна, Л. Дибкова, І. Добренко, І. Матійків, В. Петрук, Т. Руденька, В. Саюк, І. Сокол, В. Уманець та ін.; проблеми фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аналізували у своїх працях О. Єжова, М. Кадемія, Д. Костюк, Г. Кедровіч, Н. Ничкало та ін.; професійно-технічній підготовці кваліфікованих робітників будівельного профілю присвячені дисертації Б. Адабашева, О. Булейко, І. Гириловської, Н. Дорошенко, А. Лаврова, А. Литвина, І. Козловської, М. Михнюк та ін.; економічне виховання, економічну освіту та підготовку молоді до ринкової економіки обґрунтували в працях відомі вітчизняні вчені: С. Булаченко, С. Вітер, В. Дрижак, І. Майструк, Л. Новікова, О. Павелків, Л. Чеботарьова.

Аналіз наукових досліджень показує, що проблема формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників як мотиву професійної освіти та професійної діяльності є надзвичайно важливою та актуальною. Проте, огляд літератури свідчить про недостатню увагу до розроблення конкретних методик формування економічної компетентності на різних етапах професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. Теорія формування

економічної компетентності потребує подальшого уточнення і поглиблення у зв'язку зі швидкою зміною засобів навчання та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Потреба в цьому також впливає з необхідності застосування ІКТ для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. Донині залишаються малодослідженими питання застосування ІКТ для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Актуальність цього дослідження зумовлена також необхідністю подолання низки **суперечностей**, що притаманні процесу фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників:

- між вимогами сучасного інформаційного суспільства до рівня економічної компетентності кваліфікованих робітників будівельного профілю та реальною картиною їхньої економічної підготовки;

- між тенденцією до інформатизації процесів у науці й на виробництві та рівнем впровадження засобів інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес ПТНЗ;

- між об'єктивною необхідністю формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників, підвищення рівня знань з предметів професійно-теоретичної підготовки за допомогою наявних засобів інформаційно-комунікаційних технологій і реальним станом розв'язання цієї проблеми.

Все вищенаведене зумовило вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, плану науково-дослідних робіт Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського в межах теми «Теоретичні та методичні основи впровадження нових інформаційних технологій у навчально-виховному процесі» (РК № 0100U005521).

Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 13 від 24.03.2016 р.) та узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 2 від 28.02.2017 р.).

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці організаційно-педагогічних умов формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Об'єкт дослідження – фахова підготовка майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у системі професійної освіти.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що рівень формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці буде вищим за таких організаційно-педагогічних умов:

- організація фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням інформаційного освітнього середовища;
- використання сучасних засобів навчання у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю;
- застосування технології проектного навчання для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Для досягнення мети і підтвердження гіпотези дослідження були визначені такі **завдання**:

1. З'ясувати стан і напрями вдосконалення фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.
2. Визначити критерії, показники та рівні економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.
3. Розробити модель, обґрунтувати й експериментально перевірити організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.
4. Укласти методичні рекомендації з формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю для викладачів і майстрів виробничого навчання, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів педагогічних вищих навчальних закладів.

Нормативною базою дослідження є положення Законів України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», Концепції професійно-технічної (професійної) освіти, Концепції Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011-2015 роки, Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, інших нормативних актів Міністерства освіти і науки України, що регламентують діяльність професійних навчальних закладів.

Теоретико-методологічною основою дослідження є філософські, психологічні та педагогічні ідеї, що відображають сучасні уявлення про проблеми формування економічної компетентності (О. Падалка, О. Онуфрієва, Г. Дмитренко, В. Саюк, Т. Бурлаєнко, К. Тушко, Н. Овсяк, В. Дивак, В. Приступа, М. Вачевський, О. Камишанченко, Г. Костюк, В. Лозова, Л. Новікова, Н. Пасічник, І. Прокопенко, О. Решетняк, А. Усова, О. Шпак та ін.); умови розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників (Є. Андрієнко, О. Асмолов, О. Коваленко, І. Назарова, В. Петрук, А. Хуторський та ін.); проблеми фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників (В. Адольф, Р. Гуревич, М. Кадемія, Л. Коваль, Г. Кедровіч, Н. Ничкало та ін.); проблеми розвитку професійних компетенцій кваліфікованих робітників (М. Дьяченко, Г. Назаренкова, Л. Сергєєва та ін.); професійно-технічну підготовку кваліфікованих робітників будівельного профілю (Б. Адабашев, Г. Гребенюк, А. Литвин, І. Козловська та ін.); економічне виховання, економічну освіту та підготовку молоді до ринкової економіки (В. Андрущенко, В. Бондар, В. Брюховецький, С. Гончаренко, А. Гуржій, В. Кремень, Є. Кулик, О. Мороз, В. Олійник, О. Падалка, О. Шпак та ін.); нові підходи до організації економічної освіти і виховання учнівської молоді через систему трудової підготовки (О. Вачевський, А. Вихрущ, В. Мадзігон, А. Нісімчук, І. Прокопенко, Д. Тхоржевський, М. Ярмаченко та ін.).

Для перевірки гіпотези і розв'язання поставлених завдань була використана

сукупність таких **методів дослідження**:

– аналіз філософської, психологічної, педагогічної та методичної літератури, директивних і нормативних документів для з'ясування стану розв'язання проблеми дослідження;

– вивчення та узагальнення інноваційного педагогічного досвіду з упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес професійних навчальних закладів з метою формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю;

– педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи), під час якого використовувалися такі способи здійснення моніторингу: спостереження; опитувальні методи (бесіди, анкетування, інтерв'ювання); аналіз результатів навчальної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; тестування (прогностичне, діагностичне) та методи математичної статистики з метою визначення ефективності експериментальної методики.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася у професійно-технічних навчальних закладах Вінницької, Хмельницької, Дніпропетровської, Кіровоградської областей. Усього в експерименті взяли участь 456 учнів професій 7122 «Муляр», 7133.2 «Штукатур», 7141.2 «Маляр», 7132.2 «Лицювальник-плиточник», 7124 «Столяр будівельний», 7129 «Монтажник гіпсокартонних конструкцій» і 35 викладачів та майстрів виробничого навчання ПТНЗ.

Наукова новизна і теоретичне значення дослідження полягають у тому, що:

– *вперше* теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці (організація фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням інформаційного освітнього середовища; використання сучасних засобів навчання у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; застосування технології проектного навчання для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю); *розроблено* модель формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці; *удосконалено* методику викладання предметів професійно-теоретичного циклу в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; *подальшого розвитку* набули методи та форми формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Практичне значення представлене розробленим авторським підходом до впровадження ІКТ, діагностичними методиками, електронним навчально-методичним комплексом (ЕНМК) з предмету «Економіка», тестовими завданнями для моніторингу знань учнів з використанням локальних і мережевих тестових систем, дидактичними матеріалами для використання у навчальному процесі відеоматеріалів для вивчення технологічних операцій і принципів роботи з будівельним обладнанням, карт знань, розроблених засобами сучасного програмного забезпечення, матеріалами навчальних та позаурочних телекомунікаційних проєктів «Торгівля – двигун економіки» за технологією Intel «Навчання для майбутнього» та

проекту «Я – майбутній підприємець-будівельник» за технологією STEAM-освіти, методичними рекомендаціями щодо формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці, дидактичними матеріалами для використання в навчальному процесі комп'ютерних комплексів (персональний комп'ютер, мультимедійний проектор, інтерактивна дошка, акустична система, презентер). Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами професійно-технічних навчальних закладів, що здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за професіями 7122 «Муляр», 7133.2 «Штукатур», 7141.2 «Маляр», 7132.2 «Лицювальник-плиточник», 7124 «Столяр будівельний», 7129 «Монтажник гіпсокартонних конструкцій».

Основні результати дослідження **впроваджено** в навчальний процес професійно-технічних навчальних закладів Вінницької області (довідка № 23 від 22.03.2017 р.); Хмельницької області (довідка № 48 від 28.03.2017 р.), Дніпропетровської області (довідка № 72 від 23.03.2017 р.), Кіровоградського державного педагогічного університету імені В. Винниченка (довідка № 38 від 29.03.2017 р.).

Апробація результатів дослідження. Теоретичні положення і результати дослідження обговорювалися на міжнародній науковій конференції «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Київ-Вінниця, 2016), III міжнародній науково-практичній конференції «Methodology of Modern Research» (Dubai, UAE, 2017), XI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: присвяченої 25-річчю НАПН України (Київ, 2017) Всеукраїнських науково-практичних конференціях «Актуальні проблеми сучасної науки і наукових досліджень» (Вінниця, 2015, 2016), IV Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця» (Суми, 2016), I Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (Бердянськ, 2017) та доповідались на науково-методичних семінарах кафедр педагогіки і професійної освіти й інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (2015-2017 рр.).

Проміжні результати дослідження двічі на рік (2015–2017 р.) доповідались на засіданнях кафедри інноваційних та інформаційних технологій в освіті Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Публікації. Основні результати дослідження відображені в 12 публікаціях (всі одноосібні). З них 1 стаття за кордоном «Methodology of Modern Research» (Dubai, UAE), 1 методичні рекомендації, 6 статей у наукових фахових виданнях, затверджених АК МОН України, 4 статті у збірниках наукових праць і матеріалах наукових і науково-практичних конференцій.

Структура дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг дисертації 263 сторінки. Основний зміст дисертації викладено на 175 сторінках. Робота містить 7 таблиць і 3 рисунки на 8 сторінках та 9

додатків на 64 сторінках. Список використаних джерел містить 263 найменувань, з них 35 іноземними мовами.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність і доцільність обраної теми дослідження, визначено його мету, завдання та гіпотезу дослідження, його об'єкт, предмет і методи дослідження, розкриті наукова новизна, теоретичне й практичне значення, представлені відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження, наведено відомості про публікації та структуру дисертації.

У першому розділі – **«Розв'язання проблеми формування економічної компетентності в учнів професійних навчальних закладів у фаховій підготовці»** – викладено результати аналізу тенденцій розвитку та вдосконалення фахової підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням ІКТ, вивчення вітчизняної та зарубіжної педагогічної і психологічної літератури з питань формування економічної компетентності в учнів професійних навчальних закладів; розглянуто особливості застосування ІКТ для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у фаховій підготовці; представлена модель формування економічної компетентності в учнів професійних навчальних закладів у фаховій підготовці.

Економічно-компетентний кваліфікований робітник будівельного профілю – це такий фахівець, який має сукупність професійних і економічних знань та практичних умінь, досвід економічної культури мислення, виявляє стійку потребу та інтерес до професійної та економічної компетентності.

Економічна компетентність кваліфікованого робітника будівельного профілю включає: сучасне економічне мислення, знання, уміння, практичні навички професійної діяльності, інноваційну економічну діяльність, високий ступінь розумових потреб, вміння знаходити ефективні шляхи розв'язання виробничих завдань з використанням економічних принципів, сучасних технологій, засобів і матеріалів, раціонально використовувати матеріальні ресурси, робочий час, визначати резерви професійної діяльності, її економічний ефект тощо.

У навчальному процесі кращих професійних навчальних закладів усі доступні нині засоби телекомунікацій поєднані у вигляді інформаційного освітнього середовища (ІОС), що є програмно-технічним комплексом. Воно містить інтелектуальні, професійні, культурні, програмно-методичні, організаційні, технічні ресурси і є могутнім засобом формування економічної компетентності в учнів професійних навчальних закладів.

Розроблена в дослідженні модель формування економічної компетентності в учнів професійних навчальних закладів у фаховій підготовці (рис. 1) містить елементи зазначених навчальних технологій.

Доведено їх доцільність та розглянуто особливості застосування в підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Розроблена модель формування економічної компетентності кваліфікованих робітників будівельного профілю в процесі фахової підготовки є системою дидактичних і виховних завдань, що передбачає наявність певних компонентів.

Рис. 1. Модель формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці

Метою створення цієї моделі є підвищення ефективності процесу підготовки економічно компетентного кваліфікованого робітника будівельного профілю. Зазначена модель ґрунтується на змістовій структурі економічної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника будівельного профілю та містить цільовий, змістовий, технологічний, оцінювальний і результативний блоки.

Структурними компонентами технологічного блоку моделі, що передбачає формування економічної компетентності кваліфікованих робітників будівельного профілю у процесі фахової підготовки, виступають, зокрема, компоненти економічної компетентності: мотиваційно-ціннісний (мотиви, потреби, психологічні установки, переконання, ідеали, ціннісні орієнтації), когнітивний (сукупність знань і економічних норм, що є змістом економічної компетентності), діяльнісний (професійні знання, уміння, навички, тобто функціональна готовність до економічної діяльності в рамках професійної діяльності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю).

Вивчення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці вимагає практичної перевірки під час навчального процесу. Саме тому модель та організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці були застосовані під час організації та проведення педагогічного експерименту у низці навчальних закладів системи професійно-технічної освіти.

У другому розділі – **«Організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці»** – проаналізовано й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці: організація фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням інформаційного освітнього середовища; використання сучасних засобів навчання у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; застосування технології проектного навчання для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Формування інформаційного освітнього середовища (ІОС) на основі сучасних інформаційних технологій залучає до навчального процесу нові можливості: поєднання високої економічної ефективності та гнучкості навчального процесу, широке використання інформаційних ресурсів, істотне розширення можливостей традиційних форм навчання, а також можливість побудови нових ефективних форм навчання.

ІОС розглядається на основі інформаційного підходу, що відображає систему поглядів та ідей, які визначають процес навчання майбутніх кваліфікованих робітників в умовах інформаційної реальності. З цієї точки зору ІОС є сукупністю умов, що забезпечують навчальну діяльність та інформаційну взаємодію з розподіленими інформаційними ресурсами та віддаленими користувачами, на основі використання сучасних інтерактивних засобів ІКТ, що орієнтовані на формування

висококваліфікованого і морально розвиненого робітника, здатного до якісної професійної діяльності й активного життя в сучасних умовах. Таким чином, ІОС виконує інформативну та комунікативну функції, сприяє формуванню економічних знань і вмінь, що є структурними елементами економічної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника; разом з тим ІОС сприяє використанню комп'ютерної техніки та засобів сучасних ІКТ для самоосвіти, пошуку інформації, ознайомлення із сучасними економічно вигідними технологіями професійної діяльності.

Структура ІОС складається з п'яти блоків: ціннісно-цільового, програмно-методичного, інформаційно-знанієвого, комунікаційного, технологічного і відображає усі аспекти діяльності навчального закладу: управлінську, виховну, методичну і навчальну.

Найважливішим структурним компонентом інформаційного освітнього середовища навчального закладу є електронний навчально-методичний комплекс (ЕНМК) забезпечення предмету.

Створення та використання ЕНМК з професійно-теоретичних предметів дозволяє повною мірою застосовувати засоби ІКТ для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці і є одним із шляхів розв'язання проблеми навчально-методичного забезпечення професійно-теоретичної підготовки у професійних навчальних закладах.

ЕНМК передбачає застосування різних методів і засобів формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників у фаховій підготовці (вивчення проблемних ситуацій, постановку й виконання завдань дослідницького характеру шляхом залучення додаткових джерел тощо) з використанням різноманітних технічних і програмних засобів. Інтенсифікація формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці досягається за рахунок використання ЕНМК, що розроблені з урахуванням можливостей засобів ІКТ для вивчення предметів професійно-теоретичного циклу. Під змістом ЕНМК ми розуміємо не тільки ті дидактичні матеріали, котрі включені до нього як база знань, а й посилання на додаткові ресурси і сервіси Інтернет, приєднані матеріали електронних посібників, педагогічних програмних засобів тощо. Інформаційний матеріал, що міститься в посібниках, доповнюється відеоматеріалами, віртуальними моделями та педагогічними програмними засобами, що забезпечують індивідуалізацію і надають можливість керування навчальною діяльністю майбутніх кваліфікованих робітників. Найбільший ефект надають електронні посібники, в яких інформаційні матеріали розроблені з використанням значної кількості графічних і відеоматеріалів, формування вмінь організовано з використанням віртуальних лабораторій, програм тренажерів, а контролюючі функції виконують мережеві тестові системи. Елементи ЕНМК знаходять застосування в організації всіх видів навчальної діяльності викладача з учнями, забезпечують цілісну електронну підтримку дидактичного циклу вивчення загальноосвітніх і професійно-теоретичних предметів.

Під час проведення уроків з предметів «Економіка», «Основи ринкової економіки та підприємництва», що передбачають опрацювання значної кількості

теоретичного матеріалу для формування економічних понять та розуміння суті економічних процесів доцільно використовувати елементи візуалізації та структурування навчального матеріалу. Це досить просто зробити з використанням комп'ютерних презентацій та інтерактивних навчальних елементів.

Стрімкий розвиток відеотехнологій відкрив можливості для розвитку наочних методів навчання, що дозволяють викладачеві більш якісно за досить малий проміжок часу донести до аудиторії навчальний матеріал. Використання відеоматеріалу особливо доречно, коли матеріал уроку містить практичну інформацію, що значно полегшує розуміння навчального матеріалу учнем. Особлива цінність таких наочних засобів навчання полягає в тому, що вони дозволяють візуалізувати цілу низку абстрактних понять і процесів, виробничих технологій та операцій. З цією метою на різних етапах теоретичних уроків зазначених вище ЕНМК нами використано відеоматеріали, що демонструють технологічні процеси, прийоми роботи з будівельною технікою і обладнанням.

Крім відеоматеріалів для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці для вивчення, узагальнення та систематизації знань з професійно-теоретичних предметів на різних етапах уроків нами розроблено і використано: опорні схеми та таблиці: «Прояви економіки», «Функції економіки», «Суб'єкти економічних відносин», «Етапи економічних досліджень», «Методи економічного дослідження», «Виробництво та його фактори», «Структура виробництва», «Елементи виробництва» та ін.; елементи ігрових технологій (ребуси, кросворди, чайнворди, ігрові завдання тощо), що дозволяють одночасно повторити вивчений раніше матеріал, а також здобути нові знання.

Викладене вище дозволяє стверджувати, що переважна частина наявних методик реалізується з використанням ІКТ, застосування яких дозволяє створити в навчальному закладі комплексну систему з професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників, що містить створені викладачами елементи інформаційно-знаннєвого блоку ІОС у вигляді ЕНМК, електронних навчальних посібників, педагогічних програмних засобів та комунікаційну складову ІОС і стимулює формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, приводить до підвищення пізнавальної активності та є рушійною силою у формуванні професійних якостей і економічних компетенцій особистості майбутнього кваліфікованого робітника.

Сучасні освітні Інтернет-ресурси дозволяють учням в інтерактивному режимі вивчати економічні поняття, закони, визначення, тенденції розвитку економіки країни, структуру економіки підприємства будівельного профілю, діяльність будівельників в умовах інформатизації і технологізації виробництва, проводити різноманітні дослідження, здійснювати тренування для формування практичних вмінь і навичок, організовувати самоконтроль із застосуванням ІКТ, що сприяє формуванню економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Одним з інтерактивних методів навчання є проблемне навчання та його елемент – навчальний проект, основою якого є практична спрямованість на результат, який можна побачити, осмислити, застосувати на практиці. Основним призначенням

навчального проекту є стимулювання інтересу учнів до певних проблем, що допускають володіння базою знань і завдяки проектній діяльності, передбачають розв'язання цих проблем, уміння практично застосовувати одержані знання, розвиток рефлексорного або критичного мислення.

Поряд з наукою і високими технологіями найважливішою сферою інноваційної економіки стають також творчі галузі та креативна економіка в цілому, засновані на творчості й інтелектуальному капіталі. Метою підвищення конкурентоздатності кваліфікованих робітників у розвинених країнах світу стала освітня реформа та введення STEAM-освіти. STEAM (Science, Technology, Engineering, Arts and Mathematics) – це інтегрований підхід до навчання, в рамках якого академічні науково-технічні концепції вивчаються в контексті реального життя. Введення в навчальний процес професійно-технічних навчальних закладів елементів STEAM-освіти можливе за нинішніх умов на засадах проблемного навчання з використанням міжпредметних проектів або ділових ігор. Робота в такому проекті дозволяє удосконалити професійні, економічні, правові та інші компетентності, що формуються на уроках загальноосвітніх і професійно-теоретичних предметів, які і складають структурні елементи STEAM-освіти.

Технологія проектного навчання не є заміником класно-урочної системи навчання, а розглядається як компонент процесу навчання в системі компетентісно спрямованої освіти. Створення і виконання навчальних проектів являє собою цілеспрямовану, соціально значущу, педагогічно доцільну, практично реалізовану інноваційну діяльність викладача щодо проектування та забезпечення функціонування освітньо-розвивального середовища, в якому здійснюватиметься проектна діяльність учнів.

Спрямованість навчальних проектів на економічну, професійну діяльність і творчу самореалізацію учнів забезпечує розвиток їхніх інтелектуальних можливостей, вольових якостей, творчих здібностей, економічних компетенцій, оскільки здійснюється з метою розв'язання певних проблем шляхом раціонального поєднання теоретичних знань з їх практичним застосуванням.

Очевидно, що використання проектних технологій у навчальному процесі майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю полягає у постановці перед учнями соціально, економічно, професійно або особистісно значущої проблеми, вирішення якої потребує набуття нових знань, поєднання їх з попередньо одержаним життєвим і навчальним досвідом, здійснення конкретних дослідницьких дій, аналізу одержаних результатів, формулювання висновків.

Рівень формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці значною мірою залежить від уміння викладача використовувати в навчальному процесі всі доступні засоби ІКТ.

У третьому розділі – **«Експериментальне обґрунтування ефективності формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю»** – розглянуто організацію експериментально-дослідної роботи, напрями та методичні прийоми застосування ІКТ для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці, здійснено діагностику рівня формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю,

доведено, що використання організаційно-педагогічних умов та ІКТ значною мірою впливає на рівень формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Результати експериментально-дослідної роботи засвідчили, що використання виділених організаційно-педагогічних умов та ІКТ у фаховій підготовці кваліфікованих робітників будівельного профілю якісно змінює процес навчання, забезпечує інтенсифікацію самостійної пізнавальної діяльності учнів, створює необхідні умови для саморозвитку та вміння здійснювати неперервне оволодіння новими знаннями і застосовувати їх у своїй майбутній професійній діяльності.

У результаті дослідження виявлено, що комплексне використання ІКТ передбачає розроблення та використання різних видів навчальних, демонстраційних і контролюючих матеріалів, комп'ютерних тренажерів і моделей, їх поєднання з традиційними засобами навчання, коли підвищується ефективність навчального процесу та зростає рівень формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

Для перевірки результативності експериментально-дослідної роботи оцінювалися результати навчальної діяльності, опитувань і тестувань.

Для оцінювання результативності експериментальної методики щодо підвищення рівня формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю ми знаходили фактичне нормоване відношення t_{ϕ} за критерієм Ст'юдента. Оскільки ймовірність випадкового розходження кількісних показників рівнів економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у контрольних та експериментальних групах виявилась дуже малою (0,05), то можна вважати, що рівень економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю експериментальних груп істотно зріс у порівнянні з відповідним показником учнів у контрольних групах. Результати показали, що підвищення рівня економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю упродовж навчання відбулося в експериментальних і контрольних групах (рис. 2), проте в експериментальних групах це зростання відбулося інтенсивніше.

Експериментальна методика найбільше вплинула на сформованість економічних умінь і навичок, прояв професійних та економічних якостей і здатність до самоосвіти, вміння самостійно працювати зі значними обсягами навчальної літератури, користуватися навчальними комп'ютерними програмами, засобами діагностики, ресурсами Інтернет, визначати професійно значущу інформацію та встановлювати зв'язки між одержаними з різних джерел і в різний час інформаційними повідомленнями. Пояснюємо це тим, що ІКТ завдяки поєднанню різних форм подання навчальної інформації сприяють не лише кращому її засвоєнню, а й розвивають навички з її пошуку та опрацювання.

Отже, в порівнянні з традиційними методами організації навчального процесу, навчання з використанням ІКТ має значні переваги. Зокрема, відзначимо такі:

– забезпечується висока якість викладання в поєднанні з наочністю, з'являється можливість використання динамічних фрагментів і перетворень зображених на

екрані об'єктів;

Динаміка сформованості економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю

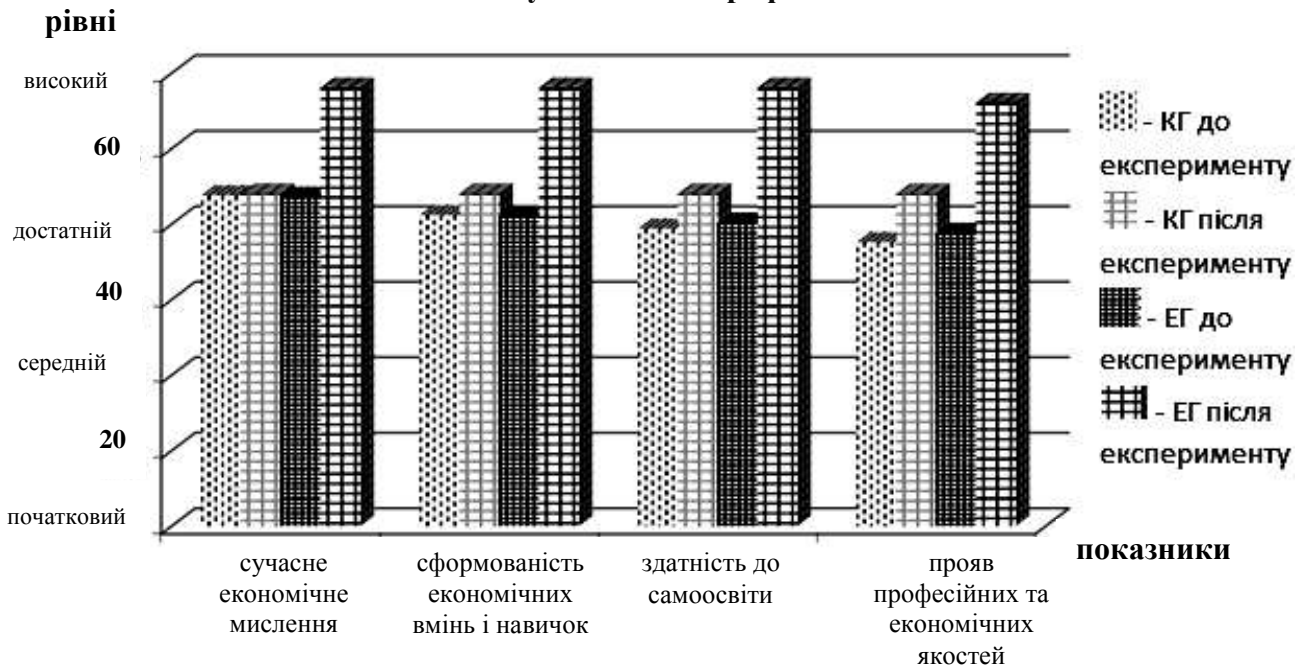

Рис. 2. Динаміка зростання показників діагностики рівня пізнавального інтересу в контрольних та експериментальних групах

- забезпечується індивідуальне навчання та високий рівень і об'єктивність контролю в режимі прямого діалогу учня з комп'ютером без втручання викладача;
- забезпечується можливість багаторазового відтворення навчального матеріалу до його повного засвоєння в зручний для учня час;
- доступним є моделювання технологічних операцій, апаратних елементів і засобів;
- забезпечується можливість використання вбудованих допоміжних програмних засобів і комп'ютерних довідників;
- є можливість підвищення рівня економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю за рахунок індивідуалізації навчального процесу.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів дослідно-експериментальної роботи показало переваги впровадження в підготовку майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю ІКТ та визначених нами організаційно-педагогічних умов для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Результати проведеного дослідження дають підстави вважати, що вихідна методологія є правильною, мети досягнуто, гіпотезу підтверджено, поставлені завдання розв'язані, що дає підстави зробити такі висновки:

1. Оновлення стандартів професійно-технічної освіти згідно з технічним і

технологічним розвитком є актуальним для впровадження в навчально-виховний процес ІКТ для підвищення якості фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. Сучасний період розвитку суспільства, що характеризується стійкими закономірностями суспільно-політичного, науково-технічного й морального порядку (зростання наукомістких виробництв, що потребують для ефективної роботи персоналу з фаховою освітою; швидке збільшення обсягів інформації, що потребує від фахівця здатності й навичок до самоосвіти, включення в систему безперервної освіти й підвищення кваліфікації; швидка зміна технологій, що викликає моральне старіння будівельного устаткування й вимагає від майбутнього кваліфікованого робітника будівельного профілю якісної фундаментальної підготовки й здатності швидко освоювати нові інформаційні та будівельні технології; пріоритетність наукових досліджень, що здійснюються на стику різних наук, успішність яких залежить від наявності глибоких і широких фундаментальних знань; комп'ютеризація, що приводить до автоматизації як фізичної, так і розумової праці й, як наслідок, до зростання цінності творчої неалгоритмізованої діяльності й попиту на фахівців, здатних здійснювати таку діяльність) є причиною реформування і вдосконалення фахової підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. Прискорення темпів оновлення виробничих технологій, особливо в будівельній галузі, спричиняє необхідність зміни підходів до розроблення змісту професійно-технічної освіти й технологій навчання, вимагає активного реформування процесу фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з урахуванням сучасних тенденцій електронного, проблемного навчання, постійного самовдосконалення та підвищення кваліфікації впродовж життя з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

2. На основі аналізу педагогічної та психологічної літератури, присвяченої проблемам фахової підготовки кваліфікованих робітників та формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, нами визначено критерії та рівні економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, котрі враховують специфіку професійної діяльності й розкриваються через систему показників, що їх характеризують:

- мотиваційний – ставлення до обраної професії, намагання і здатність до самоосвіти;
- когнітивний – засвоєння економічних знань, сучасне економічне мислення;
- діяльнісний – сформованість економічних умінь і навичок, володіння сучасними енергозберігаючими технологіями, наявність досвіду практичної діяльності;
- професійний – прояв професійно-значущих та економічних якостей.

Ураховуючи те, що оцінювання в професійних навчальних закладах здійснюється за 12-бальною шкалою оцінювання навчальних досягнень учнів, побудованою за принципом урахування особистих досягнень учнів, котра має чотири рівні: початковий, середній, достатній, високий, використовуємо її для визначення рівня сформованої економічної компетентності майбутніх

кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

3. Розроблена модель та методика формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці. Теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці: організація фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням інформаційного освітнього середовища; використання сучасних засобів навчання у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; застосування технології проектного навчання для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. Експериментально доведено, що використання організаційно-педагогічних умов значною мірою впливає на формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю; вдосконалена методика викладання предметів професійно-теоретичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням ІКТ; подальшого розвитку набули методи та форми формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

4. Укладено методичні рекомендації з формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю для викладачів і майстрів виробничого навчання, слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, студентів педагогічних вищих навчальних закладів, в яких розкрито структуру, показники, критерії і рівні економічної компетентності, обґрунтовано організаційно-педагогічні умови її формування у фаховій підготовці майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням сучасних засобів навчання, ІКТ, елементів проектного навчання та STEAM-освіти. Значну увагу приділено створенню і використанню у процесі вивчення предметів професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки практично орієнтованих навчальних і дидактичних матеріалів з використанням мережевих ресурсів і комп'ютерно-орієнтованих технологій, що відображають передовий світовий досвід використання в повсякденному житті та професійній діяльності економічних будівельних технологій, матеріалів та засобів і сприяють формуванню в майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю економічної компетентності.

До напрямів подальших досліджень цієї проблеми відносимо впровадження в навчальний процес імітаційних технологій, комп'ютерного моделювання, широке впровадження елементів віртуальних лабораторій, порівняльний аналіз наявних зарубіжних і вітчизняних технологій будівництва, використання сучасних високотехнологічних засобів, енергоефективних технологій, засобів телекомунікацій у навчальному процесі з метою визначення найбільш ефективних для розвитку економічно компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковано основні наукові результати дисертації:

1. Москов В. А. Вивчення економічних понять учнями професійно-технічних навчальних закладів з використанням Інтернет-ресурсів / В. А. Москов // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Вип. 43. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 79-84.
2. Москов В. А. Тенденції розвитку та вдосконалення фахової підготовки кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням сучасних засобів навчання / В. А. Москов // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Вип. 46. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 54-58.
3. Москов В. А. Інформаційне освітнє середовище як засіб фахової підготовки майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю / В. А. Москов // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – Вип. 4 (10). – Суми : [СумДПУ ім. А.С.Макаренка], 2016. – С. 89-94.
4. Москов В. А. Візуалізація навчального матеріалу як засіб формування економічної компетентності майбутніх будівельників / В. А. Москов // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: зб. наук. праць. – Вип. 47. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 96-100.
5. Москов В. А. Структура і зміст економічної компетентності кваліфікованих робітників будівельного профілю / В. А. Москов // Наукові записки / Ред. кол.: В. Ф. Черкасов, В. В. Радул, Н. С. Савченко та ін. – Випуск 156. – Серія: Педагогічні науки. – Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2017. – С. 166-170.
6. Москов В. А. Модель формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю / В. А. Москов // III International Scientific and Practical Conference "Methodology of Modern Research" (March 29, 2017, Dubai, UAE). – № 4(20), Vol.4, April 2017. – С. 45-50.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Москов В. А. Формування економічного мислення учнів професійно-технічних навчальних закладів з використанням інформаційно-комунікаційних технологій / В. А. Москов // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: зб. наук. праць. – Вип. 5(8). – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – С. 82-96.
8. Москов В. А. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням інформаційного освітнього середовища / В. А. Москов // Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця (НПК-2016) : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, 1-2 грудня 2016 р., м. Суми; у 2-х частинах. – Суми : ФОП Цьома С.П., 2016. – Ч. 2. – С. 58-61.
9. Москов В. А. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю з використанням комп'ютерних технологій / В. А. Москов // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових

досліджень: зб. наук. праць. – Вип. 6(9) . – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2016. – С. 59-62.

10. Москов В. А. Сучасний стан формування економічної компетентності в фаховій підготовці кваліфікованих робітників будівельного профілю / В. А. Москов // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень: матеріали звітної науково-практичної конференції викладачів, молодих учених і студентів Інституту магістратури, аспірантури, докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ito.vspu.net/konference16/16_11/Moskov.pdf

11. Москов В. А. Використання Інтернет-сервісів для формування економічної компетентності майбутніх будівельників / В. А. Москов // Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання: збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної конференції (звітної), присвяченої 25-річчю НАПН України (м. Київ, 29 березня - 13 квітня 2017 р.) / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України / за заг. ред. В. О. Радкевич. – К. : ІІТО НАПН України, 2017. – С. 286-288.

Опубліковані праці, які додатково відображають результати дослідження:

12. Москов В. А. Методичні рекомендації щодо формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці з використанням комп'ютерних технологій / В. А. Москов. – Вінниця: ТОВ «Пинт Плюс», 2017. – 98 с.

АНОТАЦІЇ

Москов В. А. Формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, Вінниця, 2017.

Дисертаційна робота присвячена проблемі формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці. З'ясовано стан проблеми формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю в процес підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах з метою підвищення рівня пізнавальних інтересів учнів ПТНЗ.

У роботі розглядаються особливості формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці. Визначено і описано організаційно-педагогічні умови формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці, показники, критерії та рівні економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю, модель формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці. Представлено методичні основи, методику й експериментальний аналіз формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці. Здійснено

аналіз дослідження ефективності застосування інформаційно-комунікаційних технологій для формування економічної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю у фаховій підготовці.

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, будівельний профіль, економічна компетентність, організаційно-педагогічні умови, інформаційне освітнє середовище, інтерактивні засоби навчання, телекомунікаційні проекти.

Москов В. А. Формирование экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля. - На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. - Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Министерство образования и науки Украины, Винница, 2017.

Диссертация посвящена проблеме формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке. Выяснено состояние проблемы формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в процесс подготовки квалифицированных рабочих в профессионально-технических учебных заведениях с целью повышения уровня познавательных интересов учащихся ПТУ.

В работе рассматриваются особенности формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке. Определены и описаны организационно-педагогические условия формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке, показатели, критерии и уровни экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля, модель формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке. Представлены методические основы, методика и экспериментальный анализ формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке. Осуществлен анализ исследования эффективности применения информационно-коммуникационных технологий для формирования экономической компетентности будущих квалифицированных рабочих строительного профиля в профессиональной подготовке.

Ключевые слова: профессионально-технические учебные заведения, строительный профиль, экономическая компетентность, организационно-педагогические условия, информационное образовательная среда, интерактивные средства обучения, телекоммуникационные проекты.

Moskov V. A. Formation of economic competence of skilled workers building profiles. - Qualifying scientific work on the manuscript.

Dissertation for the degree of a candidate of pedagogical sciences in specialty 13.00.04 - theory and methodology of vocational education. – Vinnytsia State Pedagogical

University named after Mykhailo Kotsiubynsky, Ministry of Education and Science of Ukraine, Vinnytsia, 2017.

The dissertation is devoted to the problem of formation of the economic competence of future skilled workers of the building profile in the professional training. The state of the problem of forming the economic competence of future skilled construction workers in the process of preparation of skilled workers in vocational schools in order to raise the level of cognitive interests of students of vocational schools is clarified.

The peculiarities of forming the economic competence of future skilled construction workers in the professional training are considered. The organizational and pedagogical conditions for forming the economic competence of future skilled construction workers in the professional training, indicators, criteria and level of economic competence of future skilled construction workers, and the model of formation of economic competence of future skilled construction workers in the professional training are defined and described. The methodical bases, methodology and experimental analysis of formation of economic competence of future skilled workers of the building profile in the professional training are presented. The analysis of the effectiveness of the application of information and communication technologies for the formation of the economic competence of future skilled construction workers in the professional training is carried out.

The efficiency of application of information and communication technologies for formation of economic competence of future skilled workers of building profile in professional preparation is proved in the work.

Developed in the research model of economic competence of students in vocational schools in professional training is a system of teaching and educational goals of the presence of certain components. The purpose of this model is to improve the preparation process economically competent skilled workers building profiles. This model is based on the semantic structure of economic competence of future skilled workers and building profile contains a target, content, technology, Evaluation and efficient units.

Structural components of the process unit model, which involves the formation of economic competence of skilled workers building profiles in the vocational training project, including components of economic competence, motivational value (motives, needs, attitudes, beliefs, ideals, values), cognitive (the set knowledge and economic norms is the essence of economic competence), activity (professional knowledge, abilities, skills, ie functional readiness economically first activity within the professional activity of future skilled workers building structure).

The level of formation of economic competence of skilled workers in the building structure professional training depends largely on the ability of the teacher to use in teaching all learning tools, including computer-oriented.

The research suggests that the vast majority of existing techniques implemented using ICT application which allows you to create a school complex system of professional training of future skilled workers – information educational environment, containing created by teachers elements of information-educational unit as electronic educational-methodical kompleks, electronic textbooks, educational software and communications component and stimulates the formation of economic competence of skilled workers civ Elnya profile leads to increased cognitive activity and is the driving force in the formation of professional skills and competencies of the individual economic future skilled worker.

Along with science and high technology, the most important area of innovation economy are as creative industries and creative economy as a whole, based on creativity and intellectual capital. The purpose of increasing the competitiveness of skilled workers in developed countries was the education reform and the introduction of STEM-education - an integrated approach to learning, in which academic science and technology concepts studied in the context of real life. Introduction to the educational process of vocational education elements STEAM-education possible in the present situation on the principles of problem-based learning using interdisciplinary projects or business games. Work in this project allows to improve the professional, economic, legal and other expertise, formed on the lessons of general and vocational theoretical subjects that constitute structural elements STEAM-education.

The focus on educational projects and professional activities of self-actualization provides students develop their intellectual capacities, volitional qualities, creativity, economic competence, as carried out in order to solve certain problems through rational combination of theoretical knowledge with their practical application.

Obviously, the use of design technology in the educational process of future skilled workers building structure is staged to students socially, professionally or personally meaningful problems whose solution requires the acquisition of new knowledge, combining them with the previously obtained life and learning experience, the implementation of specific research action analysis the results, drawing conclusions.

The results of experimental research showed that the use of dedicated organizational and pedagogical conditions and ICT in professional training of skilled workers building structure qualitatively changes the learning process provides intensification of independent learning of students creates the necessary conditions for self-development and the ability to perform continuous acquisition of new knowledge and apply them in their future careers.

The study found that comprehensive use of ICT involves the development and use of different types of training, demonstration and control materials, computer simulators and models, their combination with traditional teaching aids as increased efficiency of educational process and increasing the level of formation of economic competence of skilled workers building structure.

The practical value The developed author's approach to the implementation of information and communication technologies, diagnostic methods, electronic teaching methods with the subject "Economics" test tasks for monitoring students' knowledge by using local and network test systems, didactic materials for use in teaching to study the process of video technology operations and operating principles of construction equipment, knowledge maps developed by means of modern software, materials, training and extracurricular telecommunications projects "Trade – the engine of the Economy" technology Intel "Teach to the Future" and the "I – future entrepreneur builder" technology STEAM-education guidelines on the formation of economic competence of skilled workers building profiles in professional training, didactic materials for educational use of computer systems (PC, multimedia development, interactive whiteboard, sound system, presenter). Materials research can be used by teachers of professional and higher educational institutions that train skilled workers building trades.

Keywords: economic competence, skilled workers, building profiles, vocational school, professional training, information and communication technologies.

